

«Περί της εαυτού ψυχής» δια χειρός Ισίδωρου Ζουργού

Media: ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ **Page:** 1,52 **Published at:** 06-11-2022

Author: **Surface:** 1171.88 cm² **Circulation:** 1200

Subjects:

**«Περί της εαυτού ψυχής»
δια χειρός Ισίδωρου Ζουργού**
Μία συζήτηση με τον συγγραφέα
με αφορμή το δέκατο
μυθιστόρημά του **52**

arts

M
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

Ένα ταξίδι στο Βυζάντιο του 11ου αιώνα ή πώς η Ιστορία συναντά τις ιστορίες των καθημερινών ανθρώπων. Αυτοί θα μπορούσαν να είναι δύο τίτλοι για το δέκατο μυθιστόρημα του Ισίδωρου Ζουργού «Περί της εαυτού ψυχής» που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις «Πατάκη».

Το χωρικό πλαίσιο του είναι κάτι με το οποίο, προφανώς, δεν μπορεί κάποιος να καταπαστεί αβίαστα και πρόχειρα. «Περίμενα 20-25 χρόνια μέχρι να ωριμάσω για να ασχοληθώ μαζί του», λέει στη «ΜτΚ» ο γνωστός συγγραφέας.

Δικαιολογεί επίσης και το χρονικό πλαίσιο στο οποίο κινείται. «Ο ενδέκατος αιώνας έχει μέσα τον Μιχαήλ Ψελλό, αλλά και διάφορα άλλα αινιγματικά θέματα. Είναι η αρχή του μεγάλου ολισθήματος. Η δυναστεία των Κομνηνών βάζει κάποιο φρένο σε αυτήν την κατηφόρα, αλλά μάλλον ύστερα από την ήττα στο Ματζικερτ διαγράφεται δυσόλινο το μέλλον της αυτοκρατορίας».

Όλα αυτά βρίσκονται στο φόντο του κεντρικού άξονα του βιβλίου που στρέφεται γύρω από τη ζωή ενός νοτάριου, δηλαδή γραμματέα και ταυτόχρονα αντιγραφέα χειρογράφων. Ο Σταυράκιος Κλαδάς, ο ένας από τα τρία ορφανά αδέρφια, που έρχονται ξεριζωμένα από το Δορύλαιο της Μικράς Ασίας, αποφασίζει όταν βρίσκεται στο 8οό έτος της ηλικίας του να γράψει όλα όσα έζησε. Ο ίδιος έχοντας υπηρετήσει όχι μόνο τους ισχυρούς της εποχής του αλλά και τον πολιτισμό των βυζαντινών γραμμάτων αποφασίζει να κερδίσει την προσωπική του ελευθερία και από αντιγραφέας να γίνει συγγραφέας. «Δεν ήθελα να περιοριστώ μόνο σε θέματα παλατιού, πολιτικής, συνομιωσίας, ίντριγκας τα οποία ήταν πραγματικότητα στο Βυζάντιο. Με ενδιέφερε να δώσω όψεις της καθημερινής ζωής», επισημαίνει ο Ισίδωρος Ζουργός.

Αυτό βέβαια αποδείχτηκε πολύ δύσκολο. «Η αλίευση των πληροφοριών για τους

Με αφορμή το τελευταίο του βιβλίο με τίτλο «Περί της εαυτού ψυχής»

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

M
στην **Κυριακή Τσολάκη**

Ισίδωρος Ζουργός Συγγραφέας

Η λογοτεχνία είναι μία τέχνη εμμονική

απλούς καθημερινούς ανθρώπους δεν είναι τόσο εύκολη όπως για την αυλική εξουσία και την όλη εικόνα στο Ιερό Παλάτιο. Εκεί οι πηγές είναι πολύ περισσότερες, ενώ η ζωή των απλών ανθρώπων πολλές φορές έρχεται και συμπληρώνεται και από τη φαντασία του συγγραφέα», σημειώνει.

Έτσι, ανέτρεξε σε διάφορα συγγράμματα -δεν είναι άλλωστε τυχαία η προμετωπίδα από το βιβλίο «Ένας σκούφος από πορφύρα» της Μάρως Δούκα. «Χρωστάω πολλά στους Έλληνες συγγραφείς που ασχολήθηκαν με το Βυζάντιο πριν από μένα και στον τρόπο με τον οποίο προσπάθησαν να το δουν. Χρωστάω πάρα πολλά στη Μάρω Δούκα και τον φωτισμό που έκανε για το θέμα. Δυστυχώς το αναγνωστικό μου βίωμα δεν ήταν τόσο ενθουσιαστικό με τους δυτικούς συγγραφείς. Πολλά κείμενά τους μου φάνηκαν πολύ τουριστικά και στον βαθμό που ασχολήθηκαν δεν είχαν την παραμικρή μετοχή στο βίωμα της Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας».

Βέβαια, σημαντικό ρόλο έπαιξε και το διαδίκτυο. «Πολύ μεγάλη βοήθεια δέχτηκα από εργασίες φοιτητών, είτε προπτυχιακών είτε μεταπτυχιακών, οι οποίοι ήταν εγκεκριμένες από τα πανεπιστήμια της Ελλάδας. Για παράδειγμα όταν ενδιαφερόμουν να στήσω την ψυχολογία του Κλαδά στα 80 του έπρεπε να μάθω πώς έβλεπαν οι Βυζαντινοί τα γεράματα που ξεκινούσαν στα 65-67. Ανακάλυψα έτσι στο διαδίκτυο εργασίες που

βασίζονταν σε βυζαντινές χρονογραφίες για τα γηρατειά που ήταν ένας πολύ μεγάλος θρήνος. Στη δικιά μου περίπτωση δεν ήθελα να είναι έτσι. Αυτή είναι η γλυκιά αυθαιρεσία του μυθιστοριογράφου, που θέλει να αφηγηθεί κάτι αλλιώς».

Μιχαήλ Ψελλός: «Δαίμονας» και μέντορας

Στο μυθιστόρημα αρκετά μεγάλο χώρο καταλαμβάνει ο φιλόσοφος Μιχαήλ Ψελλός, για τον οποίο υπάρχουν λεπτομέρειες, που όσοι τον διαχτήκαμε δεν γνωρίζαμε. Ο Ψελλός του Ισίδωρου Ζουργού είναι ένας «δαίμονας» που παίζει τους αυτοκράτορες σαν τα πιόνια του σκακιού και γνωρίζει καλά τις ίντριγκες, αλλά και ο άνθρωπος που λειτουργεί ως μέντορας του Σταυράκιου Κλαδά δίνοντάς του το έναυσμα να απεγκλωβιστεί από το ασφυκτικό περιβάλλον της Μονής Στουδίου και να βαδίσει προς την ελευθερία κάνοντας τα πρώτα βήματα προς τη νέα του ζωή. «Η λογοτεχνία είναι μία τέχνη εμμονική. Παίρνει παιδικές αναμνήσεις και τις πραγματεύεται. Όταν ήμουν παιδί έβλεπα στην τηλεόραση τον 'Ρωμανό Διογένη' και εκεί μαγνητιζόμουν από την προσωπικότητα του Ψελλού που υποδύσαν ο Δημήτρης Μυράτ. Κατά εποχές, όταν διάβαζα αναφορές στον Ψελλό μπερδευόμουν και διαπίστωνα ότι τα πράγματα ήταν συγκεχυμένα. Η λογοτεχνία όμως ορέγεται τη σύγχυση και θέλει να μπει μέσα να βρει διεξόδους. Προφανώς δεν είμαι ο ειδικός επιστήμονας, ούτε αυτό που σας μεταφέρω είναι η έγκυρη γνώση. Επειδή όμως διάβασα αρκετά διαμόρφωσα την άποψη πως τα χρόνια που ο Ψελλός ήταν διαμονοποιημένος έχουν περάσει. Σήμερα φτάνουμε σε προσεγγίσεις που πολλές φορές είναι επαινετικές και μάλιστα από διακεκριμένους βυζαντινολόγους, που δεν είναι Έλληνες. Μιλάνε πάρα πολύ για τον πρώτο αναγεννησιακό άνθρωπο πριν τον Λεονάρντο Ντα Βίντσι που όχι μόνο ασχολήθηκε με όλα τα είδη του λόγου, όχι μόνο είχε ένα παρόν στην πολιτική του καιρού του, αλλά ήταν ο πρώτος που έβαλε το εγώ στη γραφή, το οποίο ήταν άφαντο ή κεκαλυμμένο στα βυζαντινά κείμενα. Διαβάζοντας κάποιες μελέτες πάνω σε αυτό είδα ότι υπάρχουν πάρα πολύ ενδιαφέροντα σχόλια για το πώς ο Ψελλός ωρίτερα από την εποχή του βγαίνει από την ανωνυμία των μεσαιωνικών μαζών και αναδίδει ένα εγώ το οποίο αργότερα θα βαπτιστεί αναγεννησιακό και κατόπιν θα γεννήσει τη νεωτερικότητα και τον σύγχρονο κόσμο. Άρα είναι πολύ πιθανόν να έχουμε έναν πάρα πολύ σημαντικό άνθρωπο ο οποίος αν ήταν ένας λόγιος της Δύσης ήδη θα είχε 700 αγάλματα σε όλη την Ευρώπη».

Οι παράλληλες οικογενειακές ιστορίες

Στο βιβλίο υπάρχουν αφηγήσεις που θα μπορούσαν ίσως να αποτελούν αυτόνομα διηγήματα. Επίσης, διαβάζουμε μία οικογενειακή ιστορία, αυτή των αδελφών Κλαδά που είχαν ο καθένας και από μία θέση που χαρακτήριζε το Βυζάντιο (νοτάριος, στρατιωτικός και ιερέας), παράλληλα με την ιστορία της οικογένειας των Κομνηνών που υπήρξαν αυτοκράτορες διαφορετικών γενεών και εποχών. Μία μεγάλη αξία του μυθιστορήματος όμως, πέρα από όλα αυτά, έγκειται και στο γεγονός ότι πραγματεύεται το θέμα των ορίων και του πολέμου. Σε πολλές σελίδες του διαφαίνονται τα προσωπικά όρια του ανθρώπου, τα όρια αντοχής της αυτοκρατορίας, τα όρια της παιδείας, της αμφισβήτησης, της εξουσίας, ο πόλεμος ως εσωτερική κατάσταση, ως θρησκευτική αναζήτηση. Πολλές είναι επίσης οι στιγμές που ο αναγνώστης θα χαμογελάσει διαπιστώνοντας την πολυεπίπεδη συνομιλία του παρελθόντος με το παρόν και βλέποντας πόσα πράγματα παραμένουν ίδια τότε και τώρα, όπως για παράδειγμα οι πρακτικές της πολιτικής εξουσίας. Υπάρχουν πολλές άλλες διαστάσεις αυτού του τόμου με τις οποίες θα μπορούσε κάποιος να ταυτιστεί, να προβληματιστεί, να αφήσει τη φαντασία του να πετάξει... Διαστάσεις που δεν φτάνουν οι λέξεις για να αποδοθούν. Έτσι κι αλλιώς όμως τα μυθιστορήματα έχουν μικρές «παγίδες» και ο αναγνώστης είναι αυτός που διαλέγει σε ποια από όλες θα αιχμαλωτιστεί!

Φωτογράφιση από τον Άλκιμανοσφόρμη Τσιανό